

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/146554,Wystawa-IPN-TU-rodzila-sie-opozycja-Miedzy-Czerwcem-76-a-Sierpniem-80.html>
2021-09-25, 09:19

Wystawa IPN „TU rodziła się opozycja. Między Czerwcem '76 a Sierpniem '80”

Ekspozycja została przygotowana przez Instytut Pamięci Narodowej z okazji 45. rocznicy protestów robotniczych w czerwcu 1976 r. w Radomiu, Ursusie i Płocku. Od 2 lipca zapraszamy do obejrzenia wystawy w 15 miastach.

[Wystawa po raz pierwszy została pokazana 25 czerwca 2021 roku w warszawskim Ursusie.](#)

Na planszach można zobaczyć „rodzącą się opozycję” zarówno w centralnych ośrodkach, jak i w poszczególnych regionach Polski. Od 2 lipca oraz 13 sierpnia 2021 oddziały IPN prezentują wystawę lokalnie. Finisaż odbędzie się 10 września 2021 roku w Radomiu.

Miejscowości, w których od lipca 2021 r. prezentujemy wystawę plenerową „TU rodziła się opozycja. Między Czerwcem '76 a Sierpniem '80”

Białobrzegi, plac Zygmunta Starego, (Delegatura w Radomiu)

Białystok, ul. Elektryczna 12, plac przed Teatrem Dramatycznym im. Aleksandra Węgierki (IPN Białystok)

Busko-Zdrój, plac przy al. Mickiewicza 7 (Delegatura IPN w Kielcach) - od 13 sierpnia 2021

Gliwice, Rynek (IPN Katowice) - 13-27 sierpnia 2021

Gorzów Wielkopolski, przed Lubuskim Urzędem Wojewódzkim, ul. Jagiellończyka 8 (IPN Szczecin) - od 30 sierpnia 2021

Gryfino, ul. Kościelna 24, plac przed Biblioteką Publiczną, (IPN Szczecin)

Katowice, Rynek (IPN Katowice)

Koszalin, przy Placu Polonii 1 (IPN Szczecin) - od 23 lipca 2021

Łódź, ul. Piotrkowska 265 (przed bazyliką archikatedralną św. Stanisława Kostki),

[\(IPN Łódź\)](#)

[**Nowy Targ**, Rynek, \(IPN Kraków\)](#)

Olsztyn, przed budynkiem Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego, al. Marszałka Józefa Piłsudskiego, (Delegatura w Olsztynie)

[**Poznań**, plac Adama Mickiewicza, \(IPN Poznań\)](#)

[**Pruszcz Gdański**, przed Domem Wiedemanna, \(IPN Gdańsk\)](#)

[**Przemyśl**, pl. Niepodległości, \(IPN Rzeszów\)](#)

[**Puławy**, Park Solidarności, \(IPN Lublin\)](#)

[**Starachowice**, skwer im. Zdzisława Rachtana „Halnego”, \(Delegatura IPN w Kielcach\)](#)

[**Toruń**, plac Teatralny 2 \(przed Urzędem Marszałkowskim\) \(Delegatura IPN w Bydgoszczy\)](#)

[**Warszawa**, Muzeum Żołnierzy Wyklętych i Więźniów Politycznych PRL, ul. Rakowiecka 37, \(IPN Warszawa\)](#)

[**Wrocław**, plac przed Dworcem Głównym PKP przy ul. Piłsudskiego, \(IPN Wrocław\)](#)

* * *

W czerwcu 1976 r. władze komunistyczne zapowiedziały podwyżki cen, obejmujące podstawowe artykuły spożywcze. Spauperyzowane społeczeństwo odpowiedziało 25 czerwca, gdy zastrajkowało 97 zakładów pracy. W Radomiu, Ursusie i Płocku robotnicy wyszli na ulice. W pracownicy zakładów Ursus rozkręcili tory i uniemożliwili ich szybką naprawę wepchniętą w wyrwę lokomotywy. Setki uczestników protestów było bitych, aresztowanych lub skazanych na więzienie, a ponad 1500 zwolnionych z pracy. W wyniku pobicia przez Milicję Obywatelską zmarł kilka dni później przypadkowy przechodzień Jan Brożyna, a w połowie sierpnia zmarł w wyniku pobicia przez Służbę Bezpieczeństwa ks. Roman Kotlarz. Do najgwałtowniejszych starć z MO i ZOMO doszło w Radomiu, gdzie protestujący podpalili budynek Komitetu Wojewódzkiego PZPR. Szacuje się, że w czerwcu 1976 r. w różnych formach sprzeciwu wobec działań władz uczestniczyło w sumie około 80 tys. osób. Najwięcej w Radomiu – blisko 21 tys. oraz Ursusie – ponad 14 tys.

Represje, które spadły na protestujących i dotknęły ich bliskich, zrodziły spontaniczne akcje pomocy materialnej, medycznej i prawnej. Pomoc represjonowanym robotnikom, którą natychmiast rozpoczęła 1 Warszawska Drużyna Harcerska im. Romualda Traugutta zaowocowała powstaniem Komitetu Obrony Robotników, pierwszej jawnej organizacji opozycyjnej w PRL.

Po niej zaczęły się formować kolejne ośrodki opozycji demokratycznej: Ruch Obrony Praw Człowieka i Obywatela, Wolne Związki Zawodowe, Studenckie Komitety Solidarności, Konfederacja Polski Niepodległej, Ruch Młodej Polski. Powstawały też organizacje o

znaczeniu regionalnym, jak np. w Krakowie Chrześcijańska Wspólnota Ludzi Pracy, Instytut Katyński, Akcja na rzecz Niepodległości czy Prywatna Inicjatywa Krakowska, a także instytucje samokształceniowe, jak Uniwersytet Latający czy Towarzystwo Kursów Naukowych. Narodził się również drugi obieg wydawniczy, który naruszał komunistyczny monopol informacyjny.

Jawna opozycja nie miała charakteru masowego, ale bez niej niemożliwy byłby zryw Sierpnia '80 - to z jej doświadczeń korzystała „Solidarność”.